DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

22. september 2011 *

I sag C-426/10 P,

angående appel i henhold til artikel 56 i statutten for Den Europæiske Unions Domstol, iværksat den 24. august 2010,

Bell & Ross BV, Zoetermeer (Nederlandene), ved avocat S. Guerlain,

sagsøger,

de øvrige parter i appelsagen:

Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (Varemærker og Design) (KHIM) ved A. Folliard-Monguiral, som befuldmægtiget,

sagsøgt i første instans,

* Processprog: fransk.

Klockgrossisten i Norden AB, Upplands Väsby (Sverige),

intervenient i første instans,

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J.N. Cunha Rodrigues, og dommerne A. Rosas, U. Lõhmus, A. Ó Caoimh og P. Lindh (refererende dommer),

generaladvokat: E. Sharpston
justitssekretær: A. Calot Escobar,

efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 9. juni 2011,

afsagt følgende

Dom

1 Bell & Ross BV (herefter »Bell & Ross«) har med sit appelskrift nedlagt påstand om ophævelse af kendelse afsagt den 18. juni 2010 af Den Europæiske Unions Ret, Bell & Ross mod KHIM (sag T-51/10, herefter »den appellerede kendelse«), hvorved denne afviste selskabets søgsmål, idet det var for sent anlagt, med påstand om annullation af en afgørelse truffet den 27. oktober 2009 af Tredje Appelkammer ved

Harmoniseringskontoret (sag R 1267/2008-3) vedrørende en ugyldighedssag mellem Bell & Ross BV og Klockgrossisten i Norden AB (herefter »den omtvistede afgørelse«).

Retsforskrifter

Statutten for Den Europæiske Unions Domstol

2 Artikel 21, stk. 2, i statutten for Den Europæiske Unions Domstol (herefter »statutten«) bestemmer bl.a., at stævningen i påkommende tilfælde ledsages af det aktstykke, der begæres kendt ugyldigt. Såfremt dette dokument ikke er vedlagt stævningen, »opfordrer justitssekretæren vedkommende part til at fremskaffe [det] inden en passende frist; søgsmålet kan ikke afvises, fordi forholdet først bringes i orden efter klagefristens udløb«.

3 Artikel 45 i statutten for Domstolen er affattet som følger:

»Særlige frister, der tager hensyn til afstandene, fastsættes i procesreglementet.

Overskridelse af fristerne bevirker intet retstab, når den pågældende part godtgør, at der foreligger omstændigheder, som ikke kunne forudses, eller force majeure.«

Rettens procesreglement

4 Artikel 43 i Rettens procesreglement bestemmer:

»Det originale eksemplar af ethvert processkrift skal underskrives af partens befuldmægtigede eller advokat.

Med processkriftet og de heri nævnte bilag skal indleveres fem genparter til brug for Retten og en genpart til hver af parterne i sagen. Genparternes rigtighed bekræftes af den part, der indleverer dem.

[…]

6. Ved afgørelsen af, om procesfristerne er overholdt, gælder den dato, hvor en genpart af det underskrevne originaleksemplar af et processkrift[…] når frem til Justitskontoret pr. telefax eller ved ethvert andet teknisk kommunikationsmiddel, som Retten råder over, såfremt det underskrevne originaleksemplar af processkriftet og de i stk. 1, andet afsnit, omhandlede bilag og genparter indleveres til Justitskontoret senest ti dage senere […]. Artikel 102, stk. 2, finder ikke anvendelse ved beregningen af fristen på ti dage.

[…]«

5 Procesreglementets artikel 44 bestemmer:

»[…]

3. En advokat, som bistår eller repræsenterer en part, skal til Justitskontoret indlevere dokumentation for, at han har beskikkelse i en medlemsstat eller i en anden stat, som er part i EØS-aftalen.

4. Med stævningen skal i givet fald indleveres de dokumenter, som er angivet i statuttens artikel 21, stk. 2.

5. Er sagsøgeren en privatretlig juridisk person, skal stævningen være ledsaget af:

a) dennes vedtægter, en nyere udskrift af handelsregistret, en nyere udskrift af selskabs- eller foreningsregistret eller andet bevis for, at sagsøgeren består som juridisk person

b) bevis for, at advokatens fuldmagt er behørigt udstedt af den, der på den juridiske persons vegne er beføjet hertil.

5a. En stævning, der udtages i henhold til en voldgiftsbestemmelse, som indeholdes i en af Unionen eller i en på dets vegne indgået offentligretlig eller privatretlig aftale […], skal være vedlagt et eksemplar af den aftale, hvori bestemmelsen er indeholdt.

6. Opfylder stævningen ikke kravene i stk. 3-5, giver justitssekretæren sagsøgeren en rimelig frist til at berigtige stævningen eller til at tilvejebringe de ovenfor nævnte dokumenter. Sker dette ikke inden for den fastsatte frist, træffer Retten afgørelse om, hvorvidt undladelsen af at overholde disse formforskrifter skal medføre, at sagen afvises.«

Instruks for justitssekretæren ved Retten

6 Artikel 7 i instruks for justitssekretæren ved De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans af 5. juli 2007 (EUT L 232, s. 1, herefter »instruks for justitssekretæren«) bestemmer:

»1. Justitssekretæren påser, at de dokumenter, der indgår i sagsakterne, opfylder kravene i statutten for Domstolen, i procesreglementet, i de praktiske anvisninger til parterne samt i denne instruks.

Han indrømmer om fornødent parterne en frist til at afhjælpe formelle mangler ved indleverede dokumenter.

Forkyndelsen af et indlæg udsættes i tilfælde af manglende overholdelse af de bestemmelser i procesreglementet, som er omhandlet i punkt 55 og 56 i de praktiske anvisninger til parterne.

Manglende overholdelse af de bestemmelser, der er gengivet i punkt 57 og 59 i de praktiske anvisninger til parterne, kan efter omstændighederne udsætte forkyndelsen af et indlæg.

[…]

3. Justitssekretæren registrerer kun dokumenter, der er forsynet med partens advokats eller befuldmægtigedes originale underskrift, jf. dog bestemmelsen i procesreglementets artikel 43, stk. 6, om indlevering af dokumenter pr. telefax eller ved ethvert andet teknisk kommunikationsmiddel.

[…]«

Praktiske anvisninger til parterne

7 Rettens praktiske anvisninger til parterne i affattelsen af 5. juli 2007 (EUT L 232, s. 7) bestemmer i afsnit B med overskriften »Udformning af indlæggene«, bl.a.:

»[…]

7. Indlægget afsluttes med partens advokats eller befuldmægtigedes originale underskrift. Såfremt der er flere repræsentanter, er det tilstrækkeligt, at en af disse underskriver indlægget.

[…]

9. På hver genpart af de processkrifter, som parterne har pligt til at indlevere i henhold til procesreglementets artikel 43, stk. 1, andet afsnit, skal den pågældende parts advokat eller befuldmægtigede med sin underskrift bekræfte genpartens rigtighed.«

8 Afsnit F i de praktiske anvisninger til parterne, »Berigtigelse af indlæg«, præciserer i punkt 55-59 de betingelser, hvorunder stævninger kan berigtiges.

9 Ifølge punkt 55 fastsættes der en rimelig frist med henblik på berigtigelse, hvis en stævning ikke opfylder følgende betingelser, som er omhandlet i procesreglementets artikel 44, stk. 3-5:

»(a) fremlæggelse af dokumentation for, at advokaten har beskikkelse […]

(b) bevis for, at en privatretlig juridisk person består som juridisk person […]

(c) fuldmagt […]

(d) bevis for, at fuldmagten er behørigt udstedt af den, der på den juridiske persons vegne er beføjet hertil […]

(e) fremlæggelse af den anfægtede retsakt (annullationssøgsmål) […]«

10 Punkt 56 i de praktiske anvisninger til parterne bestemmer:

»I sager om intellektuel ejendomsret, hvormed der rejses spørgsmål om lovligheden af en afgørelse fra et appelkammer i KHIM, forkyndes en stævning, der ikke opfylder følgende betingelser, som er omhandlet i procesreglementets artikel 132, ikke for den anden part/de andre parter, og der fastsættes en rimelig frist med henblik på berigtigelse:

(a) navn og adresse på parterne i sagen for appelkammeret (procesreglementets artikel 132, stk. 1, første afsnit)

(b) datoen for meddelelsen af appelkammerets afgørelse (procesreglementets artikel 132, stk. 1, andet afsnit)

(c) den anfægtede afgørelse er vedlagt (procesreglements artikel 132, stk. 1, andet afsnit).«

11 Anvisningernes punkt 57 bestemmer bl.a.:

»Hvis en stævning ikke opfylder følgende formkrav, udsættes forkyndelsen, og der fastsættes en rimelig frist med henblik på berigtigelse:

[…]

(b) partens advokats eller befuldmægtigedes originale underskrift i stævningens afsluttende del (punkt 7 i de praktiske anvisninger)

[…]

(o) fremlæggelse af bekræftede genparter af stævningen (procesreglementets artikel 43, stk. 1, andet afsnit, og punkt 9 i de praktiske anvisninger).«

12 De praktiske anvisningers punkt 58 bestemmer, at hvis en stævning ikke opfylder formforskrifterne vedrørende bopæl, dokumentation for, at enhver anden supplerende advokat har beskikkelse, sammenfatning af anbringenderne samt oversættelse til processproget, foretages forkyndelsen af stævningen, og der fastsættes en rimelig frist med henblik på berigtigelse.

13 Endelig fastsætter punkt 59 princippet eller muligheden, alt efter omstændighederne, for berigtigelse, hvis stævningens sidetal overstiger det antal, der er fastsat i disse praktiske anvisninger, og foreskriver i en sådan situation udsættelse af forkyndelsen.

Sagens baggrund

14 Ved stævning indgået til Rettens Justitskontor pr. telefax den 22. januar 2010 anlagde appellanten et søgsmål til prøvelse af afgørelsen truffet den 27. oktober 2009 af Tredje Appelkammer ved Harmoniseringskontoret. Denne stævning indgik til Justitskontoret inden udløbet, den 25. januar 2010, af søgsmålsfristen.

15 Ved skrivelse af 28. januar 2010 anførte appellanten, at selskabet til Rettens Justitskontor fremsendte originaleksemplaret af den stævning, der blev afsendt pr. telefax den 22. januar 2010 med bilag samt syv bekræftede genparter og de dokumenter, der stilles krav om efter artikel 44, stk. 3-5 i Rettens procesreglement.

16 Den 2. februar 2010 kontaktede Justitskontoret appellanten for at henlede dennes opmærksomhed på den omstændighed, at originaleksemplaret af stævningen ikke med sikkerhed kunne identificeres blandt de dokumenter, der blev indleveret den 1. februar 2010.

17 Ved skrivelse af 3. februar 2010 fremsendte appellantens advokat til Justitskontoret et eksemplar af stævningen, som han havde i sin sagsmappe, idet han forklarede følgende:

»For så vidt som jeg er overbevist om allerede at have sendt Dem det originale dokument med et sæt fotokopier, er jeg ude af stand til at sige Dem, om det vedlagte dokument er originaleksemplaret eller ej. Der er for mig tale om den genpart, som vi har opbevaret i sagsmappen. Jeg overlader det til Dem at undersøge den og afventer således Deres bemærkninger dertil.«

18 Den 5. februar 2010 anførte Rettens Justitskontor over for appellanten at være kommet til den konklusion, at dette dokument var et originaleksemplar, idet blækket i farven sort var løbet en smule ud, efter at en fugtig klud var blevet ført over underskriften.

19 Rettens Justitskontor registrerede stævningen den 5. februar 2010, dvs. efter udløbet af fristen på ti dage, som begyndte at løbe fra fremsendelsen af stævningen pr. telefax i overensstemmelse med artikel 43, stk. 6, i Rettens procesreglement.

20 Ved skrivelse af 12. februar 2010 påberåbte appellanten sig en undskyldelig fejl for at berettige indgivelsen af det underskrevne originaleksemplar af stævningen efter udløbet af den ovennævnte frist på ti dage.

21 Retten forkyndte ikke stævningen over for Harmoniseringskontoret.

Den appellerede kendelse

22 Ved den appellerede kendelse fastslog Retten, at stævningen åbenbart ikke kunne antages til realitetsbehandling på grundlag af artikel 111 i dens procesreglement.

23 Retten bemærkede, at artikel 43, stk. 6, i dens procesreglement fastsætter en frist på ti dage til indgivelse af originaleksemplaret af en stævning, der fremsendes pr. telefax. Henset til denne supplerende frist, skulle originaleksemplaret af stævningen været indgået til Justitskontoret inden udløbet af denne frist, den 1. februar 2010. Da originaleksemplaret af stævningen blev modtaget den 5. februar 2010, var indgivelsen af stævningen for sen, uden at der forelå en undskyldelig fejl, der kan begrunde en fravigelse af søgsmålsfristen af følgende grunde:

»15 Rettens Justitskontor modtog stævningen, der var sendt pr. telefax, den 22. januar 2010, dvs. før udløbet af søgsmålsfristen.

16 Imidlertid følger det af procesreglementets artikel 43, stk. 6, at ved afgørelsen af, om procesfristerne er overholdt, gælder den dato, hvor en genpart af det underskrevne originaleksemplar af et processkrift når frem til Rettens Justitskontor pr. telefax, kun, såfremt det underskrevne originaleksemplar af processkriftet indleveres til Justitskontoret senest ti dage efter modtagelsen af telefaxen.

17 I det foreliggende tilfælde indgav [appellanten] imidlertid til Rettens Justitskontor den 1. februar 2010 syv ikke-bekræftede genparter af stævningen. Det underskrevne originaleksemplar af stævningen indgik til Rettens Justitskontor den 5. februar 2010, dvs. efter udløbet af fristen på ti dage i henhold til procesreglementets artikel 43, stk. 6. Det er derfor i henhold til denne bestemmelse alene datoen for indgivelsen af det underskrevne originaleksemplar af stævningen, dvs. den 5. februar 2010, der skal tages hensyn til ved iagttagelsen af fristen. Det skal derfor fastslås, at stævningen blev indgivet efter fristen (Rettens kendelse af 28.4.2008, sag T-358/07, PubliCare Marketing Communication mod KHIM (Publicare), ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 13).

18 I sin skrivelse af 12. februar 2010 gjorde [appellanten] gældende, at der forelå en undskyldelig vildfarelse, således at den omhandlede frist måtte fraviges.

19 Med hensyn til søgsmålsfrister, der ifølge fast praksis hverken er undergivet Rettens eller parternes rådighed, men er ufravigelige regler, må begrebet undskyldelig vildfarelse fortolkes snævert og kan kun omfatte usædvanlige omstændigheder, hvor specielt den pågældende institution har udvist en adfærd, der enten i sig selv eller i afgørende omfang må antages at kunne medføre en vildfarelse hos en retsundergiven, som er i god tro, og som har udvist den agtpågivenhed, der kan kræves af en normalt påpasselig erhvervsdrivende (jf. Rettens dom af 29.5.1991, sag T-12/90, Bayer mod Kommissionen, Sml. II, s. 219, præmis 29, og Rettens

kendelse af 11.12.2006, sag T-392/05, MMT mod Kommissionen, ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 36 og den deri nævnte retspraksis).

20 I det foreliggende tilfælde har [appellanten] påstået, at idet denne har benyttet sig af en tjenesteyder til håndtering af de udbedte genparter, kan selskabet alene forklare den manglende indgivelse af det underskrevne originaleksemplar af stævningen med en forveksling i forbindelse med forberedelsen af den sagsmappe, som blev indgivet til Rettens Justitskontor, mellem genparterne og det underskrevne originaleksemplar, der blev returneret af tjenesteyderen.

21 Derudover har [appellanten] anført, at denne i mangel af særlige regler, der foreskriver anvendelse af blæk i en anden farve, plejer at underskrive med sort blæk.

22 Det følger heraf, at det på baggrund af kvaliteten af de håndterede genparter var ekstremt vanskeligt at skelne det underskrevne originaleksemplar fra en genpart, idet den originale underskrift havde samme farve som genparten.

23 [Appellanten] har ligeledes gjort gældende, at den omstændighed, at Rettens Justitskontor skulle forsøge at få blækket på underskriften til at løbe ud ved anvendelse af en fugtig klud, udgør et krav om agtpågivenhed, som ikke systematisk kan stilles til en sagsøger.

24 [Appellanten] har endelig tilføjet, at punkt 57, litra o), i de praktiske anvisninger […] til parterne […], som muliggør berigtigelse inden for en rimelig frist af

stævninger, som ikke opfylder visse formkrav, tillader fremlæggelse af manglende bekræftede genparter af stævningen, således at dette punkt vil kunne formindske sagsøgernes agtpågivenhed for så vidt angår nødvendigheden af at skelne det underskrevne originaleksemplar af stævningen med genparterne af stævningen.

25 [Appellanten] har imidlertid ikke på baggrund af det ovenstående godtgjort, at der foreligger usædvanlige omstændigheder eller godtgjort at have udvist agtpågivenhed, der kan kræves af en normalt påpasselig erhvervsdrivende i henhold til den retspraksis, der er anført i præmis 19 ovenfor.

26 [Appellanten] har nemlig selv medgivet at have foretaget en forveksling i forbindelse med forberedelsen af den sagsmappe, der skulle fremsendes til Retten.

27 Endvidere synes det ikke at være tilfældet, at vanskelighederne med at skelne det underskrevne originaleksemplar af stævningen fra genparterne heraf ikke kan overvindes ved at anvende enhver metode, der gør det muligt at behandlet det underskrevne originaleksemplar af stævningen separat, således at det undgås, at indgivelsen af stævningen til Rettens Justitskontor først sker efter udløbet af den frist på ti dage, som er fastsat i procesreglementets artikel 43, stk. 6.

28 Det skal endvidere fastslås, dels at den manglende indgivelse inden for denne frist af det underskrevne originaleksemplar af stævningen til Rettens Justitskontor ikke er anført under de tilfælde af berigtigelse af stævningen, der er nævnt i de praktiske anvisninger […] til parterne, dels at punkt 57, litra o), i de pågældende anvisninger i sagsøgernes interesse tillader en udsættelse af Rettens bedømmelse af betingelserne for antagelse til realitetsbehandling i procesreglementets artikel 43, stk. 1, andet afsnit, som indebærer, at der skal skelnes mellem det underskrevne originaleksemplar af stævningen og genparterne af stævningen. Det følger heraf, at den adgang til berigtigelse, der følger af ovennævnte punkt 57, litra o), ikke har til følge, at sagsøgernes agtpågivenhed formindskes for så vidt angår nødvendigheden af at skelne det underskrevne originaleksemplar af stævningen fra genparterne af stævningen.

29 Under alle omstændigheder er det op til [appellanten] at skelne mellem det underskrevne originaleksemplar og genparterne af stævningen.

30 Det følger af ovenstående, at søgsmålet er for sent anlagt, og at det er åbenbart, at det må afvises, uden at det er nødvendigt at forkynde det over for Harmoniseringskontoret.«

Parternes påstande

24 Bell & Ross har i appelskriftet nedlagt følgende påstande:

— Den appellerede kendelse ophæves.

— Det fastslås, at annullationssøgsmålet i sag T-51/10 kan antages til realitetsbehandling, og sagen hjemvises følgelig til Retten med henblik på, at den træffer afgørelse vedrørende realiteten.

— Harmoniseringskontoret tilpligtes at betale sagens omkostninger i appelsagen og i første instans.

25 Harmoniseringskontoret har nedlagt følgende påstande:

— Appellen forkastes.

— Appellanten tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Appellen

26 Appellanten har til støtte for sin appel påberåbt sig seks anbringender:

Det første anbringende om tilsidesættelse af artikel 111 i Rettens procesreglement

27 Appellanten har gjort gældende, at generaladvokaten ikke er blevet hørt, hvilket er i strid med artikel 111 i Rettens procesreglement.

28 Som svar på dette anbringende må det bemærkes, at selv om det er korrekt, at artikel 111 i Rettens procesreglement, som den appellerede kendelse er baseret på, bestemmer, at generaladvokaten skal høres, præciserer procesreglementets artikel 2, stk. 2, imidlertid, at bestemmelser om generaladvokaten i dette reglement »[kun] finder […] anvendelse i tilfælde, hvor en dommer er blevet udpeget til at udøve hvervet som generaladvokat«. I det foreliggende tilfælde er ingen dommer imidlertid blevet udpeget til generaladvokat i sagen for Retten.

29 Anbringendet må derfor forkastes som ugrundet

Det andet anbringende om tilsidesættelse af artikel 43 i Rettens procesreglement

Parternes argumenter

30 Appellanten har kritiseret Retten for at have foretaget en forkert fortolkning af procesreglementets artikel 43, idet den antog, at stævningen var for sent indleveret. Appellanten har understreget, at i modsætning til de omstændigheder, der gav anledning til Rettens kendelse i sagen PubliCare Marketing Communications mod KHIM (Publicare), der er nævnt i den appellerede kendelses præmis 17, modtog Justitskontoret syv eksemplarer af stævningen inden udløbet af søgsmålsfristen. Appellanten har gjort gældende, at det relevante spørgsmål er spørgsmålet om identifikationen af den originale stævning. Artikel 43 præciserer imidlertid på ingen måde fremgangsmåden for underskrivelse af stævningen (farve, pennetype mv.). Prøven med den fugtige klud kan anfægtes, fordi visse former for blæk ikke løber ud. Retten tilføjede dermed i den appellerede kendelse — uden at nævne den metode, som gjorde det muligt for den at skelne originalen fra genparten — betingelser, som ikke findes i procesreglementets artikel 43.

31 Harmoniseringskontoret er af den opfattelse, at anbringendet er åbenbart ugrundet.

Domstolens bemærkninger

32 I modsætning til det af appellanten hævdede, opstiller den appellerede kendelse ingen særlige krav vedrørende fremgangsmåden for underskrivelsen af stævninger eller vedrørende de beviser, der gør det muligt at efterprøve den originale karakter af den underskrift, der skal være påført stævningen.

33 Det er endvidere ikke bestridt, at eksemplaret af den stævning, som indgik til Justitskontoret efter fristens udløb, indeholdt advokatens originale underskrift.

34 Dette anbringende er derfor ugrundet.

Det tredje anbringende om manglende iagttagelse af artikel 7, stk. 1, i instruks for justitssekretæren ved Retten og af punkt 57, litra b), i de praktiske anvisninger til parterne

Parternes argumenter

35 Appellanten har gjort gældende, at Retten begik en retlig fejl ved ikke at give mulighed for at afhjælpe manglerne i overensstemmelse med artikel 7, stk. 1, i instruks for justitssekretæren og med punkt 57, litra b), i de praktiske anvisninger til parterne.

36 Harmoniseringskontoret er af den opfattelse, at anbringendet ikke kan antages til realitetsbehandling, idet appellanten ikke påberåbte sig tilsidesættelse af punkt 57, litra b), i de praktiske anvisninger til parterne. Med hensyn til realiteten har Harmoniseringskontoret gjort gældende, at anbringendet er ugrundet.

Domstolens bemærkninger

37 Med hensyn til spørgsmålet, om dette anbringende kan antages til realitetsbehandling, bemærkes, at den appellerede kendelse blev afsagt på grundlag af artikel 111 i Rettens procesreglement, som ikke stiller krav om høring af parterne inden vedtagelsen af en sådan afgørelse. På denne baggrund kan det ikke foreholdes appellanten i sin stævning at have undladt at fremføre argumenter om betingelserne for indgivelsen. Det tredje anbringende har således ikke til formål at ændre sagens genstand for Retten. Det kan derfor antages til realitetsbehandling.

38 Vedrørende realiteten bemærkes, at Retten i den appellerede kendelses præmis 17 konstaterede, at det underskrevne originaleksemplar af stævningen indgik til Rettens Justitskontor efter fristen. Retten fastslog i kendelsens præmis 28 endvidere, at den manglende indgivelse inden for fristen af det underskrevne originaleksemplar af stævningen ikke er at finde blandt tilfældene af berigtigelse af stævninger i punkt 55-59 i praktiske anvisninger til parterne.

39 Det er ubestridt, at originaleksemplaret af stævningen først indgik til Rettens Justitskontor efter udløbet af søgsmålsfristen.

40 I henhold til artikel 43, stk. 1, i Rettens procesreglement skal der fremlægges et af partens advokat underskrevet originaleksemplar af ethvert processkrift.

41 Ifølge procesreglementets artikel 43, stk. 6, kan der ved spørgsmålet om iagttagelse af procesfristen alene tages hensyn til den dato, hvor en genpart af det underskrevne originaleksemplar af et processkrift når frem til Justitskontoret pr. telefax, såfremt det underskrevne originaleksemplar af processkriftet og de i stk. 1, andet afsnit, omhandlede bilag og genparter indleveres til Justitskontoret senest ti dage efter modtagelsen af denne telefax.

42 En manglende indgivelse af et underskrevet originaleksemplar af stævningen er ikke nævnt blandt de mangler, der kan berigtiges i henhold til artikel 44, stk. 6, i Rettens procesreglement. En stævning, der ikke er underskrevet af en advokat, er således behæftet med en mangel, der kan medføre, at søgsmålet må afvises efter udløbet af procesfristerne, og kan ikke berigtiges (jf. i denne retning kendelse af 27.11.2007, sag C-163/07 P, Diy-Mar Insaat Sanayi ve Ticaret et Akar mod Kommissionen, Sml. I, s. 10125, præmis 25 og 26).

43 Det bemærkes, at en streng overholdelse af processuelle regler er i overensstemmelse med hensynet til retssikkerheden og nødvendigheden af at undgå enhver forskelsbehandling eller vilkårlighed i retsplejen. I overensstemmelse med artikel 45, stk. 2, i statutten for Domstolen kan procesfrister kun fraviges, hvis der foreligger ganske særlige omstændigheder, omstændigheder, som ikke kunne forudses, eller force majeure (jf. i denne retning bl.a. dom af 26.11.1985, sag 42/85, Cockerill-Sambre mod Kommissionen, Sml. s. 3749, præmis 10, og kendelse af 8.11.2007, sag C-242/07 P, Sml. I, s. 9757, præmis 16).

44 Anbringendet er derfor ugrundet.

Det fjerde og femte anbringende om en undskyldelig vildfarelse eller om omstændigheder, som ikke kunne forudses

Parternes argumenter

45 Appellanten har påberåbt sig en undskyldelig vildfarelse. Da de krævede genparters omfang (2651 sider) var betragteligt, anvendte appellantens advokat en ekstern tjenesteyder. Herved udviste han agtpågivenhed. Tjenesteyderen glemte at medtage en

sagsakt i forsendelsen til Retten, hvilken fejl advokaten korrigerede i rette tid. Forvekslingen mellem originalen og genparterne skyldes ekstraordinære omstændigheder uden for appellantens indflydelsessfære, som kan tilskrives en forglemmelse fra en tjenesteyders side. Appellanten finder at have handlet i god tro og udvist agtpågivenhed. Alle de til Justitskontoret fremsendte dokumenter blev underskrevet og indleveret inden for fristen. Appellanten har ligeledes gjort gældende, at forvekslingen mellem originalen og genparterne skyldes unormale omstændigheder, som ikke har noget med appellanten at gøre og derfor udgør omstændigheder, som ikke kunne forudses, nemlig tjenesteyderens forveksling mellem originalen og genparterne og denne tjenesteyders fremsendelse af et ufuldstændigt bilag. Appellanten anvendte alle midler for at afhjælpe disse problemer.

46 Harmoniseringskontoret er af den opfattelse, at begrebet undskyldelig vildfarelse kun omfatter usædvanlige omstændigheder, navnlig tilfælde, hvor den pågældende institution har udvist en adfærd, der enten i sig selv eller i afgørende omfang må antages at kunne fremkalde en vildfarelse hos en borger. Sondringen mellem en original og en genpart er meget vigtig. Appellanten burde klart have sondret mellem originaleksemplaret og genparterne, f.eks. ved at underskrive originaleksemplaret med en kuglepen med blåt blæk. Hvis appellanten havde handlet hurtigere, ville det have været muligt at berigtige inden for klagefristen. Harmoniseringskontoret er i øvrigt af den opfattelse, at forvekslingen mellem originaleksemplaret og genparterne kan tilregnes appellanten.

Domstolens bemærkninger

47 Det var med rette, at Retten i den appellerede kendelses præmis 19 vedrørende klagefristerne anførte, at begrebet undskyldelig vildfarelse for så vidt angår klagefristerne skal fortolkes indskrænkende og kun kan omfatte usædvanlige omstændigheder, navnlig tilfælde, hvor den pågældende institution har udvist en adfærd, der enten i sig selv eller i afgørende omfang må antages at kunne fremkalde en vildfarelse hos

en borger i god tro, der udviser den agtpågivenhed, som kan kræves af en normalt påpasselig person.

48 Begrebet omstændigheder, som ikke kunne forudses, omfatter et objektivt element, hvorefter der skal foreligge usædvanlige omstændigheder, som den berørte ikke har indflydelse på, og et subjektivt element, hvorefter vedkommende med henblik på at undgå konsekvenserne af de usædvanlige begivenheder skal træffe egnede foranstaltninger, idet det dog ikke kræves, at vedkommende træffer urimeligt belastende foranstaltninger. Den berørte skal navnlig nøje følge procedurens forløb og herunder udvise agtpågivenhed med henblik på at overholde de fastsatte frister (jf. i denne retning dom af 15.12.1994, sag C-195/91 P, Bayer mod Kommissionen, Sml. I, s. 5619, præmis 32, og kendelse af 8.11.2007, sag C-242/07 P, Belgien mod Kommissionen, Sml. I, s. 9757, præmis 17).

49 Appellanten har påstået, at forvekslingen mellem originaleksemplar og genparter af stævningen kan tilskrives inddragelsen af en virksomhed, der fik overdraget opgaven at håndtere det betydelige antal genparter, der var nødvendige ved indgivelsen af stævningen.

50 Som generaladvokaten anførte i punkt 89 i sit forslag til afgørelse, er forberedelsen, overvågningen og efterprøvelsen af de sagsakter, der skal indleveres til Justitskontoret, omfattet af ansvaret for den pågældende parts advokat. Den omstændighed, at forvekslingen mellem originaleksemplaret og genparterne af stævningen kan tilskrives inddragelsen af en tredjemand, der af appellanten blev bemyndiget til at håndtere genparterne, og de øvrige omstændigheder, som er påberåbt af denne, kan derfor ikke anses for usædvanlige omstændigheder, der kan begrunde, at der er tale om en undskyldelig vildfarelse eller omstændigheder, der ikke kunne forudses af appellanten.

51 Det fjerde og femte anbringende er således ugrundede.

Det sjette anbringende om tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet og princippet om beskyttelse af den berettigede forventning

Parternes argumenter

52 Appellanten har gjort gældende, at Retten ved at afvise sagen, selv om der var modtaget otte eksemplarer af stævningen, alle med advokatens underskrift, så bort fra proportionalitetsprincippet og princippet om den berettigede forventning. Både instruksen for justitssekretæren (artikel 7) og de praktiske anvisninger til parterne [punkt 57, litra b)] bestemmer, at stævningen kan berigtiges, således at advokatens originale underskift anføres derpå.

53 Harmoniseringskontoret har understreget, at retten til en effektiv retsbeskyttelse ikke påvirkes af den strenge anvendelse af procesfrister og andre væsentlige formkrav. Den pågældende afvisning af en for sent indgivet stævning er hverken i strid med den pågældende rettighed eller uforholdsmæssig. En berettiget forventning vedrørende berigtigelsen af en stævning, der mangler den originale underskrift, kan ikke støttes på punkt 57, litra b), i de praktiske anvisninger, og det klare krav i artikel 43, stk. 6, i Rettens procesreglement kan på ingen måde fraviges.

Domstolens bemærkninger

54 Da originaleksemplaret af stævningen ikke blev indgivet inden for fristen, måtte søgsmålet afvises.

55 Denne konklusion berøres ikke af appellantens påberåbelse af proportionalitetsprincippet. Som det blev anført i denne doms præmis 43, er en streng overholdelse af processuelle regler i overensstemmelse med hensynet til retssikkerheden og nødvendigheden af at undgå enhver forskelsbehandling eller vilkårlighed i retsplejen.

56 Hvad angår den påståede tilsidesættelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning bemærkes, at Domstolen gentagne gange har fastslået, at retten til at påberåbe sig princippet om beskyttelse af den berettigede forventning gælder for enhver retsundergiven med begrundede forventninger, som en fællesskabsinstitution har givet anledning til. I øvrigt kan ingen påberåbe sig tilsidesættelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning, såfremt administrationen ikke har afgivet præcise løfter (dom af 24.11.2005, sag C-506/03, Tyskland mod Kommissionen, ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 58). Det gælder ligeledes, at når forudseende og påpasselige erhvervsdrivende kan påregne gennemførelsen af en fællesskabsforanstaltning, der kan påvirke deres interesser, kan de imidlertid ikke påberåbe sig et sådant princip, når foranstaltningen gennemføres (dom af 11.3.1987, sag 265/85, Van den Bergh en Jurgens og Van Dijk Food Products (Lopik) mod EØF, Sml. s. 1155, præmis 44).

57 I det foreliggende tilfælde er det tilstrækkeligt at fastslå, at appellanten ikke til støtte for sin appel har påberåbt sig noget forhold, der gør det muligt at konkludere, at Retten over for appellanten afgav præcise løfter vedrørende stævningens forskriftsmæssighed.

58 Det følger heraf, at det sjette anbringende er ubegrundet.

59 På baggrund af alle de ovenstående overvejelser skal appellen forkastes i det hele.

Sagens omkostninger

60 I henhold til procesreglementets artikel 69, stk. 2, som ifølge artikel 118 i Domstolens procesreglement finder anvendelse i appelsager, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom.

61 Da Harmoniseringskontoret har nedlagt påstand om, at appellanten tilpligtes at betale sagens omkostninger, og appellanten har tabt sagen, pålægges det denne at betale sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser udtaler og bestemmer Domstolen (Anden Afdeling):

1) Appellen forkastes.

2) Bell & Ross BV betaler sagens omkostninger.

Underskrifter